

УДК 336.14:352]:336.012.7-0.45.52] (477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-85-41>

Возняк Г. В.

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього
Національної академії наук України»

Пелехатий А. О.

Львівський національному університеті імені Івана Франка

Коваль В. М.

Університет банківської справи

ДОСТАТНІСТЬ БЮДЖЕТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА ГРОМАД УКРАЇНИ

У статті запропоновано методичний інструментарій оцінювання достатності бюджетного забезпечення розвитку регіонів і територіальних громад, який передбачає визначення системи показників, послідовність оцінювання та розрахунок інтегрального показника. Проведено апробацію методичного підходу в часовому діапазоні 2013–2019 рр. на прикладі регіонів України та територіальних громад Львівської області. У результаті дослідження встановлено, що: зміна бюджетної політики в частині забезпечення розвитку територій в умовах децентралізації результувалася зростанням диспропорцій фінансової спроможності територій; відбулося посилення фінансової спроможності розвинених регіонів, міст обласного значення та територій навколо таких міст з одночасним поглибленням депресивності віддалених від потужних «точок зростання» сільських територій; надалі спостерігається високий рівень залежності місцевих бюджетів від фінансування з державного бюджету.

Ключові слова: достатність бюджетного забезпечення, регіони, територіальні громади, фінансова децентралізація, фінансова спроможність.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток регіонів та територіальних громад України характеризується зміщенням пріоритетів у бік посилення автономності органів місцевого самоврядування в питаннях відповідальності за власний поступ. Зміни, зумовлені поглибленням реформ адміністративної та фінансової децентралізації в Україні, призвели до суттєвого перерозподілу бюджетних ресурсів та повноважень на користь місцевого самоврядування. Разом із тим слід зазначити, що одним із наслідків реформ стало зростання міжрегіональних і внутрішньорегіональних асиметрій розвитку та рівня бюджетного забезпечення територій. Не всі громади змогли конвертувати нові можливості у кращі стандарти життя мешканців. Відомо, що ті громади, центрами яких є розвинені міста, які мають вигідне географічне розташування або є перспективними з позиції розвитку підприємницького середовища, використовують надані їм можливості сповна, натомість об'єднані територіальні громади, які віддалені від потужних економічних центрів, характеризуються повною залежністю від дотування із «центру».

З огляду на зазначене, питання вирішення проблем бюджетного забезпечення розвитку територій є важливим напрямом сучасних досліджень та актуалізують необхідність перегляду і спрямування бюджетної політики на забезпечення повсюдності підвищення якості життя населення та розвитку територій на засадах інклюзивності, сталості й ефективного використання ендogenous потенціалу. Зважаючи на об'єктивні зміни в процесах формування та реалізації бюджетної політики в умовах завершення реформи децентралізації, постає необхідність оцінки процесів, які відбуваються у сфері організації публічних фінансів, та розроблення науково обґрунтованого інструментарію оцінювання рівня достатності бюджетного забезпечення розвитку регіонів і територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Увага наукової спільноти до питань формування дієвої бюджетної політики розвитку територій

упродовж тривалого часу є надто високою в країнах ЄС, ОЕСР, а віднедавна і в Україні. Так, проблемні аспекти бюджетного забезпечення на рівні держави, регіонів та громад є предметом наукових пошуків вітчизняних науковців, серед яких: В.М. Опаріна [1], Г.В. Возняк [2], Л.В. Лисяк [3]. Проблематика бюджетної децентралізації та її вплив на розвиток територіальних громад обговорюються у працях І.О. Луніної [4], Н.Я. Спасів [5], Б.С. Малиняка [6] та ін. Наукові основи впливу бюджетної політики на розвиток економічних систем різних рівнів в умовах децентралізації сформовано працями вчених країн Східної Європи, ОЕСР тощо [7–9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас систематизація наукового доробку із заявленої проблематики свідчить про те, що питання оцінювання достатності бюджетного забезпечення як інструменту досягнення цілей розвитку територій в умовах поглиблення децентралізації влади та ресурсів потребують додаткового вивчення, адже максимізація дієвості бюджетної політики за таких умов потребує адаптації державних інституційних механізмів до цілей реформування та умов, в яких такі зміни відбуваються [10].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є оцінювання достатності бюджетного забезпечення розвитку регіонів та територіальних громад України.

Виклад основного матеріалу. Метою проведення оцінювання на основі запропонованого методичного підходу є ранжування територій з однаковими характеристиками для їх порівняння в контексті виявлення сильних та слабких сторін, визначення достатності бюджетного забезпечення розвитку та спроможності до реалізації своїх функцій і активізації економічного розвитку. Для досягнення цієї мети визначено такі завдання:

1) дослідити особливості бюджетного забезпечення розвитку територій через проведення системного аналізу за вибраними показниками;

2) виразити у кількісному вимірі особливості бюджетного забезпечення територій;

3) обґрунтувати переваги, проблеми і диспропорції бюджетного забезпечення розвитку територій, виявити тенденції розвитку територій та вплив на цей процес особливостей формування та виконання місцевих бюджетів;

4) визначити закономірності впливу зміни системи публічних фінансів на розвиток та бюджетне забезпечення територій.

Періодом, охопленим у процесі аналізу, визначено 2013–2019 рр., тобто два важливих етапи ведення бюджетної політики: 2013–2014 рр. – період до початку реформування системи адміністративно-територіального устрою базового рівня та зміни системи публічних фінансів та публічного управління та етап після початку реформування, який охоплює 2015–2019 рр.

Застосування запропонованої методики передбачає реалізацію чотирьох етапів, а інтегральний індекс дієздатності бюджетної політики розраховується на основі аналізу низки коефіцієнтів, які сприяють комплексному визначенню показника (рис. 1). Вибір коефіцієнтів зумовлений можливістю забезпечити цілісне дослідження відповідних територій. У роботі запропоновано: 1) визначити, наскільки власні доходи, зібрані на території, можуть покривати видатки з місцевого бюджету; 2) визначити обсяги базової/реверсної дотації, що показує рівень залежності місцевого бюджету від фінансування з державного бюджету; 3) проаналізувати надходження податків та інших платежів у часовому векторі, тобто розглянути темпи розвитку території і визначити позитивні/негативні тенденції її розвитку; 4) дослідити особливості здійснення видаткової політики на території, у тому числі визначити обсяги спрямування коштів на економічний розвиток.

Оцінювання достатності бюджетного забезпечення здійснювалося на основі зведення відповідного масиву даних до конкретного інтегрального показника із застосуванням методу багатоваріантного порівняльного аналізу та методів ранжування. На окремих етапах аналізу для забезпечення інформаційної однорідності показників здійснювалося нормування індикаторів методом стандартизації на середнє значення:

$$a_y^c = \frac{x_{ij} - x_{min}}{x_{max} - x_{min}} - \text{для стимуляторів}; \quad (1)$$

$$a_y^d = \frac{x_{max} - x_{ij}}{x_{max} - x_{min}} - \text{для дестимуляторів}; \quad (2)$$

де a_y^c – нормоване значення; x_{ij} – початкове значення показника; x_{min} – найменше значення показника; x_{max} – найбільше значення показника. При цьому індикатори-стимулятори – це показники, які характеризуються позитивним впливом на розраховуваний індекс, індикатори-дестимулятори – це показники, які характеризуються негативним впливом на розраховуваний індекс.

Проведено агрегацію субіндексів для розрахунку інтегрального показника дієздатності бюджетної політики шляхом обчислення середньої арифметичної, що є доцільним у зв'язку з наявним лінійним взаємозв'язком між кожним складником та досліджуванним явищем:

$$I_{yz} = \frac{\sum a_{nj}}{n}, \quad (3)$$

де $\sum a_{nj}$ – сума нормованих значень; n – кількість нормованих, які сумуються.

Відповідно до обчислюваного індексу, здійснено ранжування територій із метою виявлення місця кожної у загальному переліку. Присвоєння

рангу території сприяє обґрунтуванню тенденцій її розвитку та визначенню основних проблем у формуванні та виконанні місцевих бюджетів адміністративно-територіальних одиниць. Окрім того, це дає можливість визначити рівень впливу розвитку регіону на розвиток територіальних громад, оскільки методика застосовується до територій двох типів: регіонального та локального.

Результати отриманих розрахунків достатності бюджетного забезпечення на рівні регіонів України (рис. 2) дали змогу зробити певні висновки, які загалом узгоджуються із загальноукраїнськими тенденціями.

Так, у результаті реформи адміністративно-територіального устрою на рівні територіальних громад та змін у системі публічних фінансів, зокрема і в контексті формування нових засадничих орієнтирів бюджетної політики на державному рівні стосовно розвитку територій, місцевий рівень управління отримав додаткові можливості для забезпечення соціально-економічного розвитку територій. Проте використані ці можливості були не усіма. Так, ними скористалися Львівська, Житомирська, Закарпатська, Полтавська області, які суттєво підвищили рівень бюджетного забезпечення. Зростанням також характеризувалися Миколаївська, Тернопільська та інші регіони – загалом 17 регіонів з аналізованих 23, тобто 73,9%. Погіршили показники бюджетного забезпечення Волинська, Одеська, Рівненська, Чернівецька області. Такі результати свідчать про відсутність залежності динаміки інтегрального індексу від рівня соціально-економічного розвитку регіону, адже серед передових (згідно з результатами оцінювання) є економічно розвинені регіони і регіони-аутсайтери за рівнем економічного розвитку; аналогічно і щодо тих територій, які суттєво погіршили показники. Отже, слід говорити перш за все про ефективність використання місцевим самоврядуванням наданих йому додаткових повноважень та ресурсів.

З іншого боку, попри зміну значень розрахованого інтегрального показника позиції регіонів у рейтингу впродовж аналізованого періоду не зазнали суттєвих змін. Незважаючи на зниження інтегрального індексу по м. Києву, воно стабільно займає лідерську позицію під час ранжування регіонів, що є результатом законодавчих особливостей формування ендегенного потенціалу міста як столиці держави та високого рівня концентрації бюджетного ресурсу. Передові позиції в рейтингу стабільно займають і економічно розвинені регіони держави (Дніпропетровська, Полтавська, Київська області). Аутсайдерами є західні регіони – Чернівецька, Волинська, Рівненська та Херсонська області. Значення інтегрального індексу по цих регіонах не перевищує 0,2000.

Натомість найбільших змін у рейтингу зазнали регіони, які представляють групу із середнім рівнем бюджетного забезпечення (0,2000–0,5000), що вказує на різницю приросту доходів бюджетів у напрямі переважання регіонів-аутсайдерів та регіонів із невисоким рівнем економічного розвитку. Це дає змогу стверджувати, що регіони з низьким соціально-економічним розвитком активізували свій потенціал для нарощення спроможності, що свідчить про вплив зміни засад бюджетної політики в напрямі децентралізації на можливості розвитку регіонів, адже території отримали додаткові інструменти, у результаті чого змогли їх ефективно використати.

На отримані результати суттєвий вплив мала зміна системи міжбюджетних відносин та меха-

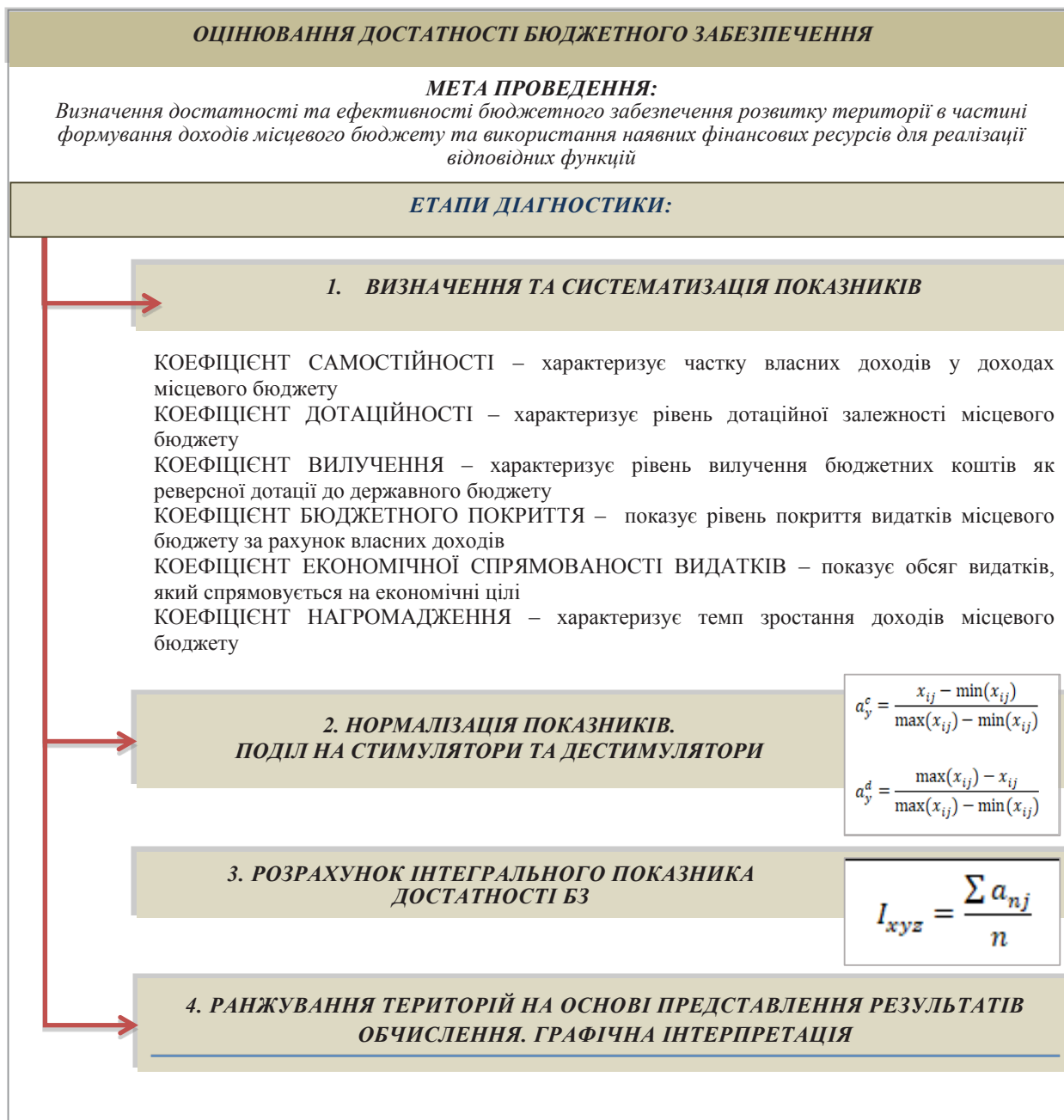

Рис. 1. Послідовність оцінювання достатності бюджетного забезпечення розвитку регіонів та громад
Джерело: запропоновано авторами

нізму міжбюджетного вирівнювання у 2014 р., якою супроводжувалося ведення бюджетної політики в Україні. Якщо у 2013 р. спостерігалася повна обернена залежність обсягів надходження власних доходів на одну особу та міжбюджетних трансфертів на особу в регіоні, то у 2019 р. вона відсутня. Це пов'язано із запровадженням механізму горизонтального вирівнювання податкової спроможності місцевих бюджетів, яке здійснюється за податком на доходи фізичних осіб для територіальних громад та за цим податком і податком на прибуток для обласних бюджетів. Так, через запровадження системи горизонтального вирівнювання податкоспроможності та припинення «утримання» територій за рахунок фінансування з державного бюджету відбувся перерозподіл базової дотації на користь економічно розвинених регіонів, що стало певним стимулятором до наро-

дження ендегенного потенціалу з боку регіонів-аутсайдерів для можливості забезпечити виконання власних повноважень.

Щодо результатів визначення інтегрального індексу дієвості бюджетної політики на локальному рівні, то вони представлені на прикладі розрахунків по об'єднаних територіальних громадах Львівської області за період 2016–2018 рр. (табл. 1). Здійснивши аналіз у часовому вимірі, можна зауважити відсутність стабільності ранжування за відповідний період, що свідчить про різні темпи розвитку громад. Однак лідерські позиції займають економічно розвинені громади області, а саме: Новокалінівська (0,8354), Давидівська (0,7294), Мостиська (0,5321). Найнижчі показники – у Луківської (0,0641) та Міжненської (0,0874) об'єднаних територіальних громад.

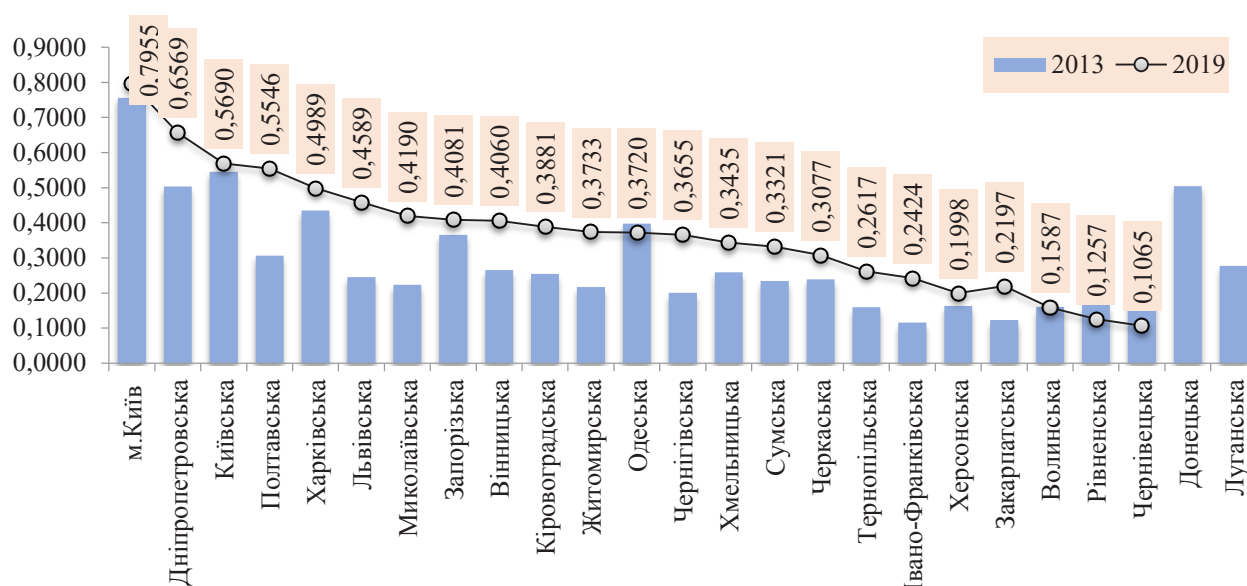

Рис. 2. Порівняння значень інтегрального індексу достатності бюджетного забезпечення регіонів у 2019 та 2013 рр.

Джерело: власні розрахунки авторів

Динаміка інтегрального індексу дієвості бюджетної політики розвитку ОТГ Львівської області у 2016–2018 рр.

Таблиця 1

	2016		2017		2018	
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг
Бабинська ОТГ	0,5895	2	0,3296	11	0,3294	11
Бісковицька ОТГ	0,3864	4	0,2867	13	0,2865	13
Вільшаницька ОТГ	0,3246	8	0,2608	16	0,2599	16
Воле-Баранецька ОТГ	0,181	13	0,1589	19	0,1584	19
Гніздичівська ОТГ	0,3426	7	0,3668	8	0,366	8
Грабовецька ОТГ	0,3237	9	0,344	10	0,3439	10
Давидівська ОТГ	-	-	0,7297	2	0,7294	2
Дублянська ОТГ	0,364	6	0,4154	5	0,4154	5
Жовтанецька ОТГ	-	-	0,4663	4	0,4662	4
Заболотцівська ОТГ	0,2429	10	0,3681	7	0,3685	7
Луківська ОТГ	0,1436	14	0,0641	22	0,0641	22
Міженецька ОТГ	0,2405	11	0,0875	21	0,0874	21
Мостиська ОТГ	-	-	0,5322	3	0,5321	3
Нижанковицька ОТГ	-	-	0,2301	18	0,2301	18
Новокалінівська ОТГ	0,6485	1	0,8357	1	0,8354	1
Новоміська ОТГ	0,1107	15	0,0273	14	0,0274	14
Новострілищанська ОТГ	0,3796	5	0,2638	15	0,2635	15
Судовишлянська ОТГ	-	-	0,2551	17	0,2554	17
Тростянецька ОТГ	0,5483	3	0,397	6	0,398	6
Ходорівська ОТГ	-	-	0,2881	12	0,2884	12
Чук'янська ОТГ	0,2237	12	0,1523	20	0,1521	20

Джерело: власні розрахунки авторів

У результаті аналізу особливостей бюджетного забезпечення об'єднаних територіальних громад в умовах реалізації бюджетної політики розвитку територій варто зауважити таке. Перш за все укрупнення громад дало змогу стимулювати соціальний та економічний розвиток місцевого самоврядування за рахунок ефективного реформування адміністративно-територіального устрою на локальному рівні, передачі повноважень та ресурсної бази, що забезпечило їхню спроможність до вирішення питань місцевого значення та надання соціальних послуг відповідного рівня. В умовах зазначених змін та формування

бюджетної політики в частині забезпечення розвитку територій акцент зроблено на можливостях громад самостійно забезпечити свій розвиток, що пов'язано з передачею до місцевих бюджетів вагомих дохідних джерел (ПДФО, акцизу, плати за землю та єдиного податку). У результаті наслідком таких дій стало зростання диференціації розвитку таких громад, оскільки ті, центрами яких є розвинені міста або які мають вигідне географічне розташування, можуть скористатися наданими їм можливостями і забезпечити розвиток території, натомість віддалені від потужних економічних центрів громади характеризуються повною залеж-

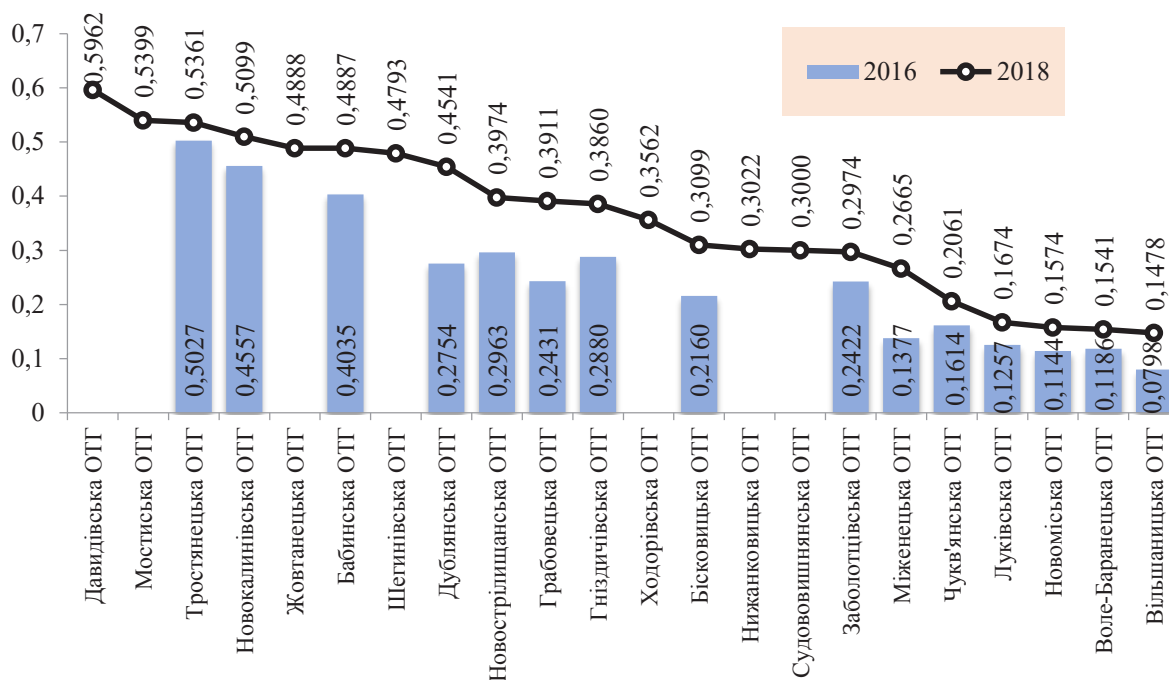

Рис. 3. Динаміка коефіцієнта самостійності ОТГ Львівської області, 2018 р.

Джерело: власні розрахунки авторів

ністю від дотування із центру. Вищезазначене, серед іншого, підтверджується результатами розрахунку коефіцієнта самостійності бюджетів аналізованих громад (рис. 3). Найвищим значенням коефіцієнта характеризуються Давидівська, громада з одним із найвищих обсягів власних доходів на особу (4 986,2 грн), Мостиська, Тростянецька, Новокалинівська, а найнижчим – Вільшаницька, Воле-Баранецька, Новоміська об'єднані територіальні громади, що вказує на залежність фінансової спроможності громад від обсягів власних доходів місцевих бюджетів.

Найвищим рівнем власних доходів характеризуються економічно розвинені громади області: показник власних доходів цих громад коливається в межах 47,5–59,5% загального обсягу надходжень до місцевого бюджету (з урахуванням міжбюджетних трансфертів), що свідчить про те, що громади на 50% здатні забезпечити видатки за рахунок власних ресурсів. Натомість найнижчий показник власних доходів коливається в межах 14,2–16,6% (Вільшаницька, Воле-Баранецька, Новоміська, Луківська ОТГ) та свідчить про практично повну фінансову неспроможність означених громад.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження та результати інтегрального оцінювання дають підстави для формулювання висновків щодо дієвості та орієнтирів формування і реалізації бюджетної політики в умовах адміністративної та фінансової децентралізації, а саме:

- зміна бюджетної політики щодо забезпечення розвитку територій в умовах децентралізації результувалася зростанням диспропорцій фінансової спроможності територій. Якщо до 2014 р., відповідно до особливостей бюджетного вирівнювання, така диференціація покривалася за рахунок дотацій із державного бюджету (що було вкрай неефективним через тенденційність «утримання» окремих територій, проте сприяло певному вирішенню проблеми), то в нових умовах

питання подолання ризику нерівномірного розвитку територій стоїть особливо гостро;

- бюджетна політика в частині формування доходів місцевих бюджетів була спрямована на забезпечення спроможності територій через передачу до місцевих бюджетів таких вагомих джерел доходів, як ПДФО, акцизний податок, та збільшення ваги місцевих податків. Проте такі зміни мали результатом посилення диференціації рівня бюджетного забезпечення територій через залежність надходження податків від умов розташування та розвитку громад. Як наслідок, відбулося посилення фінансової спроможності розвинених регіонів, міст обласного значення та територій навколо таких міст, а також поглиблення депресивності віддалених від потужних «точок зростання» сільських територій;

- попри спрямування бюджетної політики на забезпечення самостійності місцевих бюджетів сьогодні зберігається високий рівень залежності місцевих бюджетів від фінансування з державного бюджету. Серед іншого, це стало наслідком делегування на місця значних повноважень водночас із передачею додаткових джерел доходів, спричинило посилення окремих ризиків та дало змогу констатувати таке: 1) збереження високого рівня залежності місцевих бюджетів територій від фінансового забезпечення із центру; 2) неефективний розподіл повноважень між різними рівнями управління, що результується неспроможністю органів місцевого самоврядування виконати покладені на них функції та делегування ними значних повноважень на районний рівень, який сьогодні ще не знаходиться у стані реформи;

- зміна системи міжбюджетного вирівнювання в контексті нових орієнтирів бюджетної політики розвитку територій характеризувалася посиленням ролі субвенцій як ключового інструмента фінансового забезпечення розвитку територій із центру. З одного боку, можна говорити про позитивні наслідки таких змін, оскільки від-

булося обмеження ролі органів місцевого самоврядування у розпорядженні наданими бюджетними ресурсами через їх цільовий характер, що стимулює органи самоврядування до збільшення власних ресурсів. З іншого боку, впродовж п'яти років спостерігається постійна зміна «правил» надання

субвенцій до місцевих бюджетів, що негативно впливає на розвиток територій та супроводжується неспроможністю органів самоврядування до ефективного стратегічного планування власного розвитку через відсутність чіткого бачення можливостей та визначення наявних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Опарін В.М. Домінанти та пріоритети фінансового вирівнювання в Україні. *Фінанси України*. 2015. № 6. С. 29–43.
2. Возняк Г.В. Бюджетна політика та її вплив на економічний розвиток регіону: теоретичні аспекти. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 25–32.
3. Лисяк Л. Концептуальні засади бюджетної політики у сфері державних видатків. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2009. Вип. 19. С. 358–364.
4. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ. *Економіка України*. 2014. № 11(36). С. 61–75.
5. Спасів Н.Я. Оцінка структурних дисбалансів доходів бюджетів об'єднаних територіальних громад. *Світ фінансів*. 2019. № 2(59). С. 73–84.
6. Малиняк Б.С. Недоліки планування бюджетів об'єднаних територіальних громад органами місцевого самоврядування та шляхи їх усунення. *Фінанси України*. 2019. № 5. С. 79–96.
7. Cantarero D., Perez Gonzalez P. Fiscal decentralization and economic growth: Evidence from Spanish regions. *Public Budgeting & Finance*. 2009. Vol. 29. № 4. P. 24–44.
8. Akai N., Sakata M. Fiscal decentralization contributes to economic growth: evidence from state-level cross-section data for the United States. *Journal of Urban Economics*. 2002. Vol. 52. № 1. P. 93–108.
9. Cantarero D., Perez Gonzalez P. Fiscal decentralization and economic growth: Evidence from Spanish regions. *Public Budgeting & Finance*. 2009. Vol. 29. № 4. P. 24–44.
10. Intergovernmental Fiscal Relations. The World Bank Group. URL: <http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/fiscal.htm>.

References:

1. Oparin V.M. (2015) Dominant and priorities of financial equalization in Ukraine. *Finansy Ukrainy*, no. 6, pp. 29–43.
2. Voznyak H.V. (2013) Budgetary policy and its impact on the economic development of the region: theoretical aspects. *Business Inform.* no. 9, pp. 25–32.
3. Lysiak L. (2009) Conceptual framework of fiscal policy in the sphere of state expenditures. *Formuvannya rynkovoї ekonomiky v Ukraini*, no. 19, pp. 358–364.
4. Lunina I.O. (2014) Budget decentralization: goals and directions of reform. *Economy of Ukraine*, no. 11(36), pp. 61–75.
5. Spasiv N.Ya. (2019) Assessment of structural imbalances in budgeted revenues of united territorial communities. *World of finance*, no. 2 (59), pp. 73–84.
6. Malynyak B.S. (2019) Disadvantages of budgeting of united territorial communities by local governments and ways of their elimination. *Finance of Ukraine*, no. 5, pp. 79–96.
7. Cantarero D., Perez Gonzalez P. (2009) Fiscal decentralization and economic growth: Evidence from Spanish regions. *Public Budgeting & Finance*, vol. 29, no. 4, pp. 24–44.
8. Akai N., Sakata M. (2002) Fiscal decentralization contributes to economic growth: evidence from state-level cross-section data for the United States. *Journal of Urban Economics*, vol. 52, no. 1, pp. 93–108.
9. Cantarero D., Perez Gonzalez P. (2009) Fiscal decentralization and economic growth: Evidence from Spanish regions. *Public Budgeting & Finance*, vol. 29, no. 4, pp. 24–44.
10. Intergovernmental Fiscal Relations. The World Bank Group. Available at: <http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/fiscal.htm>.

Возняк Г. В.

ГУ «Институт региональных исследований НАН Украины»

Пелехатый А. О.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Коваль В. М.

Университет банковского дела

ДОСТАТОЧНОСТЬ БЮДЖЕТНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ И ОБЩИН УКРАИНЫ

Резюме

В статье предложен методический инструмент оценки достаточности бюджетного обеспечения развития регионов и территориальных общин, который предусматривает определение системы показателей, последовательность оценки и расчет интегрального показателя. Проведена апробация методического подхода во временном диапазоне 2013–2019 гг. на примере регионов Украины и территориальных общин Львовской области. В результате исследования установлено, что: изменение бюджетной политики в части обеспечения развития территорий в условиях децентрализации отобразилось ростом диспропорций финансовой состоятельности территорий; произошло усиление финансовой способности развитых регионов, городов областного значения и территорий вокруг таких городов с одновременным углублением депрессивности отдаленных от мощных «точек роста» сельских территорий; в дальнейшем наблюдается высокий уровень зависимости местных бюджетов от финансирования из государственного бюджета.

Ключевые слова: достаточность бюджетного обеспечения, регионы, территориальные общины, финансовая децентрализация, финансовая состоятельность.

Voznyak Halyna

SI «Institute of Regional Research named
after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»

Pelekhatyy Andriy

Ivan Franko National University of Lviv

Koval Vasyl

Banking University

**SUFFICIENCY OF BUDGET SUPPORT AS A TOOL FOR ACHIEVING THE DEVELOPMENT GOALS
OF REGIONS AND COMMUNITIES OF UKRAINE**

Summary

Carrying out financial decentralization in Ukraine and reforming the administrative-territorial system have made their adjustments in determining the principles and guidelines for the formation and implementation of fiscal policy of territorial development, and therefore the issue of assessing the adequacy of their budget support is an important area of modern research. The purpose of the article is to assess the adequacy of budget support for the development of regions and territorial communities of Ukraine. The study used a set of general and special methods (comparative analysis, grouping, synthesis, generalization, multifactor analysis, ranking, economic and mathematical modeling, the method of factor analysis) to enable the implementation of a holistic scientific study. The article proposes methodological tools for assessing the adequacy of budget support for the development of regions and territorial communities, which provides: definition of a system of indicators, the sequence of evaluation and calculation of the integrated indicator. The approbation of the methodical approach in the time range of 2013-2019 on the examples of the regions of Ukraine and territorial communities of Lviv region was carried out. The study identified the main problems that remained unresolved. It is shown that: the change of budget policy in terms of ensuring the development of territories in the context of decentralization resulted in an increase in disparities in the financial capacity of territories; there was an increase in the financial capacity of developed regions, cities of regional significance and areas around such cities, while deepening the depression of rural areas far from powerful "growth points"; In the future, there is a high level of dependence of local budgets on funding from the state budget and strengthening the role of subventions as a key instrument for financing the development of territories. There is a constant change in the conditions for providing subventions to local budgets, which negatively affects the development of the territory and complicates the strategic planning of their own development.

Keywords: adequacy of budgetary support, regions, territorial communities, financial decentralization, financial solvency.